

UDENRIGSHANDELENS GEVINST

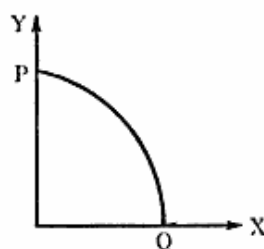
Af ERLING OLSEN*

1. I en artikel fra 1939 siger professor P. A. Samuelson, at nogen udenrigshandel er bedre for et land end ingen udenrigshandel i den forstand, at udenrigshandelens tilhængere kan bestikke dens modstandere til at stemme for handelens etablering og dog være bedre stillet end før. Dette følger, mener professor Samuelson, af den omstændighed, at den internationale handel gør det muligt for landet at opnå større mængder af alle goder med uændret eller mindre indsats af produktionsfaktorer.¹

I det følgende skal det vises, at ændringer i indkomstfordelingen forårsaget af udenrigshandelens åbning kan medføre, at professor Samuelsons udsagn ikke holder stik, men at det må altid gælde, at nogen udenrigshandel er bedre for et land end ingen udenrigshandel i den forstand, at udenrigshandelens modstandere ikke kan bestikke dens tilhængere til at stemme for dens standsning uden at blive ringere stillet end før.

2. De vigtigste redskaber, som skal anvendes, er transformationskurven og samfundsindifferenskurven.

Transformationskurven PQ i figur 1 viser alle de kombinationer af goderne X og Y, som kan fremstilles i en given teknik med en given indsats

Figur 1.

1. P. A. Samuelson: »The Gains from International Trade«, *Canadian Journal of Economics and Political Science*, Vol. V, pp. 195—205. Optrøkt i »Readings in the Theory of International Trade«.

* Undervisningsassistent ved Københavns Universitet. Sekretær i Det økonomiske Sekretariat.

UDENRIGSHANDELENS GEVINST

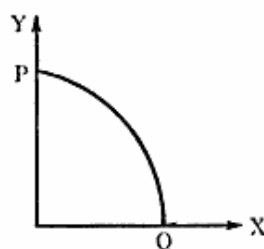
Af ERLING OLSEN*

1. I en artikel fra 1939 siger professor P. A. Samuelson, at nogen udenrigshandel er bedre for et land end ingen udenrigshandel i den forstand, at udenrigshandelens tilhængere kan bestikke dens modstandere til at stemme for handelens etablering og dog være bedre stillet end før. Dette følger, mener professor Samuelson, af den omstændighed, at den internationale handel gør det muligt for landet at opnå større mængder af alle goder med uændret eller mindre indsats af produktionsfaktorer.¹

I det følgende skal det vises, at ændringer i indkomstfordelingen forårsaget af udenrigshandelens åbning kan medføre, at professor Samuelsons udsagn ikke holder stik, men at det må altid gælde, at nogen udenrigshandel er bedre for et land end ingen udenrigshandel i den forstand, at udenrigshandelens modstandere ikke kan bestikke dens tilhængere til at stemme for dens standsning uden at blive ringere stillet end før.

2. De vigtigste redskaber, som skal anvendes, er transformationskurven og samfundsindifferenskurven.

Transformationskurven PQ i figur 1 viser alle de kombinationer af goderne X og Y, som kan fremstilles i en given teknik med en given indsats

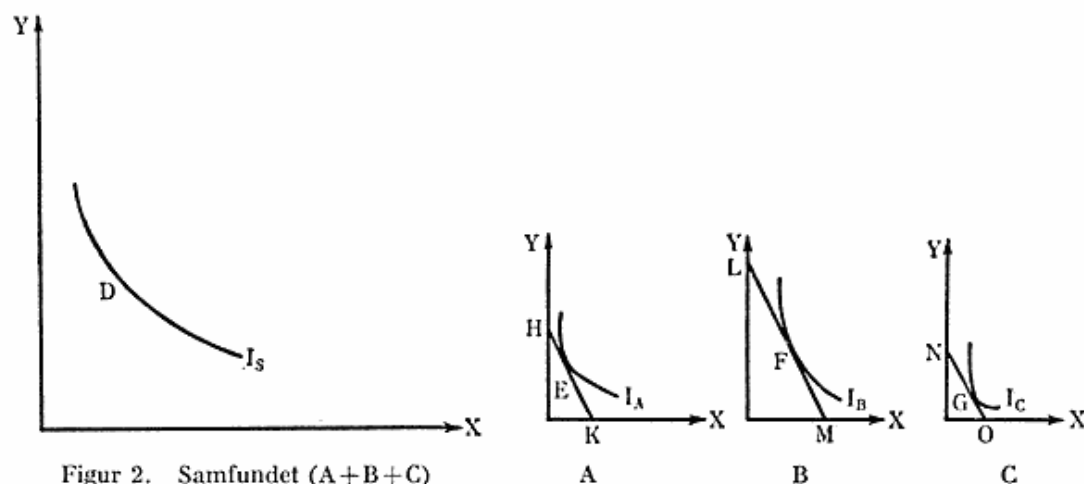

Figur 1.

1. P. A. Samuelson: »The Gains from International Trade«, *Canadian Journal of Economics and Political Science*, Vol. V, pp. 195—205. Optrøkt i »Readings in the Theory of International Trade«.

* Undervisningsassistent ved Københavns Universitet. Sekretær i Det økonomiske Sekretariat.

af produktionsfaktorer. Den er konkav, idet det forudsættes, at produktionsfaktorernes grænseproduktivitet med hensyn til det ene gode er faldende uden at være stigende med hensyn til det andet gode.

Figur 2. Samfundet (A+B+C)

Samfundsindifferenskurven I_s i figur 2 er konstrueret på basis af individerne A, B og C's indifferenskurver I_A , I_B og I_C efter Scitovskys metode². Fremgangsmåden er denne:

I udgangspositionen befinder A, B og C sig i pris-indkomstsituationer, som giver dem budgetlinierne HK, LM og NO. Budgetlinierne har samme hældningskoefficient, da prisdiskrimination udelukkes. Der forudsættes frit forbrugsvalg, så A, B og C vælger godekombinationerne E, F og G, som markerer tangenspunkterne for budgetlinierne og de højest liggende indifferenskurver. A, B og C opnår realindkomster karakteriseret af I_A , I_B og I_C . Den godemængde, de tilsammen beslaglægger, markeres i samfundets diagram ved punktet D.

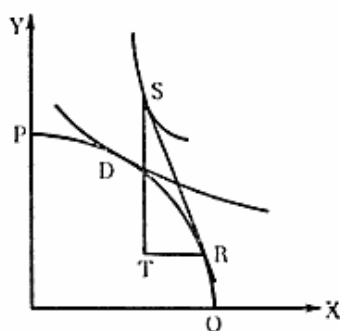
Dernæst ændres prisforudsætningen, og man summerer godekombinationerne, som markerer tangenspunkterne for I_A , I_B og I_C med linier, hvis hældningskoefficient angiver den nye prissituation. Resultatet indtegnes i samfundets diagram. Når alle prissituationer er gennemløbet, fremtræder I_s som det geometriske sted for alle de punkter, der markerer godekombinationer, som optimalt kan fordeles imellem A, B og C, så de opnår samme realindkomst som i udgangspositionen. Alle punkter ovenfor og til højre for I_s angiver godekombinationer, som kan fordeles således, at nogle opnår en højere realindkomst end i udgangspositionen, uden at andre får en lavere. Alle punkter neden for og til venstre for I_s angiver derimod gode-

2. Jfr. Tibor de Scitovsky: »A Reconsideration of the Theory of Tariffs«, Review of Economic Studies, Vol. IX (2) (1941—42) pp. 89—110, optrykt i »Readings in the Theory of International Trade«.

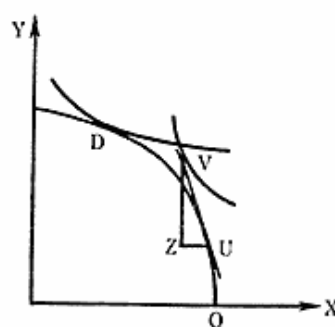
kombinationer, som ikke kan fordeles således, at nogle opnår samme realindkomst som i udgangspositionen, uden at andre får en lavere¹.

Når individernes indifferenskurver, som her antaget, er kontinuerte og konvekse, er samfundsindifferenskurverne det også. Samfundsindifferenskurverne adskiller sig imidlertid væsentligt fra de individuelle indifferenskurver, derved at de kan skære hinanden. Dette følger af, at samme godemængde kan fordeles på mange måder imellem samfundets medlemmer. Da hver samfundsindifferenskurve er knyttet til een bestemt indkomstfordeling, kan der gennem samme punkt gå mange sådanne kurver.

3. Det forudsættes nu, at en nation anvender alle sine produktionsfaktorer til fremstilling af goderne X og Y, at der i denne nation er fuldkommen konkurrence på både faktor- og varemarkedet, samt at køberne har frit forbrugsvalg. I figur 3 er den konkave kurve PDRQ nationens transformationskurve for X og Y. Punktet D angiver produktion og forbrug af X og Y, idet det yderligere forudsættes, at handel med udlandet er forbudt. Den konvekse kurve gennem D er samfundsindifferenskurven

Figur 3.

Figur 4.

ved den pågældende indkomstfordeling. De relative priser udtrykkes ved hældningskoefficienten for de to kurvers fælles tangent i punktet D.

Det antages herefter, at forbudet mod handel med udlandet ophæves på betingelse af, at der hverken ydes kredit til eller optages lån i udlandet. Hvis de relative priser på det nationale marked adskiller sig fra verdensmarkedets, etableres der en handel imellem nationen og udlandet. I figur 3 angiver hældningskoefficienten for den rette linie RS de relative priser imellem X og Y efter endt tilpasning til den nye situation. Punktet R markerer nationens produktion og punktet S dens forbrug af goderne X og Y, idet RT af X eksporteres, medens TS af Y importeres. Den konvekse kurve, der tangerer den rette linie SR i punktet S, er samfunds-

1. Der er her som i det følgende set bort fra, at et individs realindkomst (velfærd) kan være afhængig af andet end den indifferenskurve, det selv befinder sig på.

indifferenskurven ved indkomstfordelingen efter udenrigshandelens åbning. Da punktet S ligger ovenfor og til højre for samfundsindifferenskurven igennem punktet D, illustrerer figur 3 en situation, hvor udenrigshandelens tilhængere kan bestikke dens modstandere til at stemme for dens etablering og dog være bedre stillet end før. Figur 3 viser således et tilfælde helt i overensstemmelse med professor Samuelsons udsagn.

Figur 4 er konstrueret efter samme principper som figur 3. Efter nationens tilpasning til verdensmarkedet bliver de relative priser imellem X og Y som angivet af hældningskoefficienten for den rette linie UV. Nationens produktion markeres af punktet U og dens forbrug af punktet V, idet UZ af X eksporteres, medens ZV af Y importeres. Den konvekse kurve, som tangerer den rette linie UV i punktet V, er samfundsindifferenskurven ved indkomstfordelingen efter udenrigshandelens åbning. Punktet V ligger neden for og til venstre for samfundsindifferenskurven igennem punktet D. Udenrigshandelens tilhængere bliver derfor ringere stillet end før, hvis de skal bestikke dens modstandere til at stemme for dens etablering. Figur 4 viser således et tilfælde, hvor professor Samuelsons udsagn ikke holder stik. Nationen har ganske vist stadig muligheder for at udnytte de ændrede relative priser til at skaffe sig en godekombination, som ligger ovenfor og til højre for samfundsindifferenskurven igennem D. Ændringer i indkomstfordelingen — forårsaget af udenrigshandelens åbning — bevirker imidlertid, at disse muligheder ikke udnyttes, hvis det økonomiske liv overlades til frit spil.

4. Når der etableres en udenrigshandel, tangerer den konkave transformationskurve og den konvekse samfundsindifferenskurve for indkomstfordelingen efter udenrigshandelens åbning samme rette linie, men i forskellige punkter, jfr. figurerne 3 og 4. Transformationskurven (undtagen tangenspunktet) vil altid ligge neden for og til venstre for den rette linie, medens indifferenskurven (undtagen tangenspunktet) altid vil ligge ovenfor og til højre for den rette linie. Ethvert punkt på transformationskurven må derfor altid ligge neden for og til venstre for samfundsindifferenskurven ved indkomstfordelingen efter handelens etablering. Udenrigshandelens modstandere kan således aldrig bestikke dens tilhængere til at stemme for dens standsning uden at blive ringere stillet end før.